

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

ĐỖ THỊ THU HIỀN

**KINH TẾ TRANG TRẠI TỈNH THÁI NGUYÊN:
TIỀM NĂNG, HIỆN TRẠNG VÀ GIẢI PHÁP PHÁT TRIỂN**

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC ĐỊA LÝ

THÁI NGUYÊN, NĂM 2012

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

ĐỖ THỊ THU HIỀN

**KINH TẾ TRANG TRẠI TỈNH THÁI NGUYÊN:
TIỀM NĂNG, HIỆN TRẠNG VÀ GIẢI PHÁP PHÁT TRIỂN**

Chuyên ngành: Địa lí học

Mã số: 60.31.95

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC ĐỊA LÝ

Người hướng dẫn khoa học: TS. Nguyễn Việt Tiên

THÁI NGUYÊN, NĂM 2012

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan luận văn này do chính bản thân tôi thực hiện, dưới sự hướng dẫn của TS. Nguyễn Việt Tiến. Các số liệu và kết quả nghiên cứu trong luận văn là trung thực và chưa sử dụng để bảo vệ một công trình khoa học nào, mọi sự trích dẫn đã được chỉ rõ nguồn gốc. Tác giả hoàn toàn chịu trách nhiệm về tính xác thực và nguyên bản của luận văn.

**Xác nhận
của trưởng khoa chuyên môn**

Tác giả luận văn

Đỗ Thị Thu Hiền

LỜI CẢM ƠN

Trong suốt quá trình học tập và thực hiện đề tài của mình tôi đã nhận được sự giúp đỡ quý báu của các tập thể và các cá nhân.

Trước hết tôi xin chân thành cảm ơn tới các thầy cô giáo trong khoa địa lí, khoa sau đại học trường Đại học Sư Phạm Thái Nguyên.

Qua khóa luận này, tôi xin bày tỏ lòng cảm ơn chân thành và sâu sắc tới TS. Nguyễn Việt Tiến, người đã tận tình giúp đỡ, hướng dẫn tôi trong suốt quá trình nghiên cứu và thực hiện đề tài này.

Đồng thời, trong quá trình thực hiện đề tài tôi còn nhận được sự giúp đỡ của trung tâm học liệu - Đại học Thái Nguyên, thư viện trường Đại học Sư phạm Hà Nội, Sở nông nghiệp và phát triển nông thôn tỉnh Thái Nguyên, Chi cục thống kê tỉnh Thái Nguyên, Ủy ban nhân dân tỉnh Thái Nguyên, Liên minh HTX tỉnh Thái Nguyên... Tôi xin trân trọng cảm ơn sự giúp đỡ vô cùng quý báu đó.

Cuối cùng tôi xin gửi lời cảm ơn tới các bạn bè và người thân đã giúp đỡ và tạo điều kiện cho tôi hoàn thành khóa luận này.

Tôi xin chân thành cảm ơn!

Thái Nguyên, tháng 9 năm 2012

Học viên: Đỗ Thị Thu Hiền

K18 - Địa lí KT – XH

MỤC LỤC

Trang phụ bìa	
Lời cam đoan	
Lời cảm ơn	
Mục lục	i
Danh mục các chữ viết tắt.....	iii
Danh mục các bảng	iv
Danh mục các hình	v
MỞ ĐẦU.....	1
Chương 1. CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN VỀ KINH TẾ TRANG TRẠI	9
1.1. Cơ sở lý luận về kinh tế trang trại	9
1.1.1. Khái quát chung về trang trại và kinh tế trang trại.....	9
1.1.2. Những đặc trưng của kinh tế trang trại trong nền kinh tế thị trường	14
1.1.3. Điều kiện hình thành và phát triển kinh tế trang trại.....	15
1.2. Cơ sở thực tiễn	19
1.2.1. Khái quát tình hình phát triển kinh tế trang trại ở Việt Nam.....	19
1.2.2. Phát triển kinh tế trang trại khu vực Trung du miền núi phía Bắc.....	29
Tiểu kết chương.....	31
Chương 2. TIỀM NĂNG VÀ HIỆN TRẠNG PHÁT TRIỂN KINH TẾ TRANG TRẠI Ở TỈNH THÁI NGUYÊN GIAI ĐOẠN 2000 - 2010	33
2.1. Tiềm năng phát triển kinh tế trang trại ở tỉnh Thái Nguyên.....	33
2.1.1. Vị trí địa lí.....	33
2.1.2. Tiềm năng về tự nhiên	35
2.1.3. Tiềm năng về kinh tế - xã hội	42
2.2. Hiện trạng phát triển kinh tế trang trại ở tỉnh Thái Nguyên giai đoạn 2000 - 2010	49
2.2.1. Tình hình chung về kinh tế trang trại ở tỉnh Thái Nguyên.....	49
2.2.2. Số lượng và các loại hình trang trại.....	50
2.2.3. Sự phân bố và cơ cấu các loại hình kinh tế trang trại	55
2.2.4. Quy mô sử dụng đất của trang trại	60

2.2.5. Lao động của trang trại	62
2.2.6. Thực trạng nguồn vốn và hiệu quả sản xuất của các mô hình trang trại ...	66
2.2.7. Các lợi ích khác của kinh tế trang trại	72
2.3. Một số mô hình kinh tế trang trại tiêu biểu trên địa bàn tỉnh Thái Nguyên.....	74
2.3.1. Trang trại chăn nuôi.....	74
2.3.2. Trang trại nuôi trồng thủy sản.....	75
2.3.3. Trang trại tổng hợp	76
2.3.4. Trang trại lâm nghiệp	78
2.3.5. Trang trại trồng cây lâu năm	78
2.4. Phân tích SWOT (điểm mạnh, điểm yếu, cơ hội và thách thức trong phát triển mô hình kinh tế trang trại)	79
2.4.1. Điểm mạnh, điểm yếu.....	79
2.4.2. Cơ hội, thách thức	82
2.5. Đánh giá chung	84
Tiểu kết chương.....	87
Chương 3. ĐỊNH HƯỚNG VÀ MỘT SỐ GIẢI PHÁP NHẪM PHÁT TRIỂN KINH TẾ TRANG TRẠI Ở TỈNH THÁI NGUYÊN ĐẾN NĂM 2020.....	89
3.1. Định hướng phát triển kinh tế trang trại của tỉnh Thái Nguyên	89
3.1.1. Định hướng chung	89
3.1.2. Định hướng cụ thể	89
3.2. Một số giải pháp phát triển kinh tế trang trại ở Thái Nguyên đến năm 2020.....	91
3.2.1. Cơ sở để khoa học của các giải pháp.....	91
3.2.2. Một số giải pháp phát triển kinh tế trang trại ở tỉnh Thái Nguyên	95
Tiểu kết chương.....	104
KIẾN NGHỊ.....	105
KẾT LUẬN.....	107
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	109
PHỤ LỤC	112

DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT

Viết tắt	Viết đầy đủ
BTB	Bắc Trung Bộ
DHMT	Duyên Hải Miền Trung
CNH	Công nghiệp hóa
CNTT	Công nghệ thông tin
CSHT	Cơ sở hạ tầng
CSVCKT	Cơ sở vật chất kỹ thuật
ĐBSH	Đồng bằng sông Hồng
ĐBSCL	Đồng bằng sông Cửu Long
NN&PTNT	Nông nghiệp và phát triển nông thôn
HTTCLTNN	Hình thức tổ chức lãnh thổ nông nghiệp
HTX	Hợp tác xã
KTTT	Kinh tế trang trại
KH	Khoa học
KHKT	Khoa học kỹ thuật
TDMNPB	Trung du miền núi phía Bắc
TCLTNN	Tổ chức lãnh thổ nông nghiệp
TT	Trang trại
TP	Thành phố
TX	Thị xã
TW	Trung ương
VAC	Vườn ao chuồng
VACR	Vườn ao chuồng rừng

DANH MỤC BẢNG BIỂU

Bảng 1.1. Các TT phân theo địa phương năm 2010	25
Bảng 1.2. Số trang trại năm 2010 phân theo ngành hoạt động và phân theo vùng của cả nước.....	26
Bảng 1.3. Các loại trang trại phân theo vùng, thời điểm 01/7/2011	27
Bảng 1.4. Số TT phân theo tỉnh vùng TDMNPB giai đoạn 2000- 2011	29
Bảng 1.5. Số TT năm 2010 phân theo ngành hoạt động và phân theo địa phương vùng TDMNPB	30
Bảng 1.6. Số TT năm 2011 phân theo ngành hoạt động và phân theo địa phương	31
Bảng 2.1. Biến động sử dụng đất nông nghiệp tỉnh Thái Nguyên giai đoạn 2005 - 2010.....	36
Bảng 2.2. Dân số và mật độ dân số tỉnh Thái Nguyên phân theo huyện/thành phố/thị xã năm 2010.....	42
Bảng 2.3. Lao động đang làm việc trong các ngành kinh tế phân theo khu vực kinh tế giai đoạn 2004-2010	43
Bảng 2.4 : Số lượng trang trại phân theo phân theo huyện, thành phố, thị xã giai đoạn 2000-2010	50
Bảng 2.5. Số lượng các loại hình trang trại tỉnh Thái Nguyên giai đoạn 2001-2010....	54
Bảng 2.6: Số lượng trang trại phân theo loại hình và địa phương tỉnh Thái Nguyên năm 2010	56
Bảng 2.7: Cơ cấu loại hình trang trại tỉnh Thái Nguyên phân theo loại hình và địa phương, năm 2010 (Đơn vị: %)	59
Bảng 2.8: Diện tích đất bình quân/trang trại tỉnh Thái Nguyên phân theo loại hình, giai đoạn 2001 – 2010 (Đơn vị: ha).....	61
Bảng 2.9. Lao động của các trang trại tỉnh Thái Nguyên phân theo trình độ đào tạo năm 2010.....	64
Bảng 2.10. Tổng số vốn đầu tư của trang trại giai đoạn 2001-2010.....	66
Bảng 2.11. Vốn sản xuất kinh doanh bình quân/ trang trại tỉnh Thái Nguyên phân theo loại hình và địa phương năm 2010 (Đơn vị: Triệu đồng)	68
Bảng 2.12. Giá trị hàng hóa và hiệu quả sản xuất của trang trại tỉnh Thái Nguyên phân theo địa phương năm 2010.....	70
Bảng 2.13. Những khó khăn trong sản xuất của các mô hình trang trại	87
Bảng 3.1. Giá trị sản xuất và cơ cấu sản xuất ngành nông, lâm thủy sản tỉnh Thái Nguyên thời kì 2015 - 2020	94

DANH MỤC HÌNH

Hình 1.1. Cơ cấu trang trại theo lĩnh vực sản xuất, thời điểm 01/7/2011	28
Hình 2.1. Bản đồ hành chính tỉnh Thái Nguyên	34
Hình 2.2. Cơ cấu sử dụng đất nông nghiệp tỉnh Thái Nguyên giai đoạn 2005-2010	37
Hình 2.3. Bản đồ tiềm năng tự nhiên tỉnh Thái Nguyên	41
Hình 2.4. Bản đồ dân cư và nguồn lao động tỉnh Thái Nguyên	45
Hình 2.5: Số lượng trang trại của tỉnh Thái Nguyên giai đoạn 2001- 2010.....	51
Hình 2.6. Số lượng loại hình trang trại tỉnh Thái Nguyên giai đoạn 2001 – 2010.....	55
Hình 2.7. Cơ cấu loại hình trang trại tỉnh Thái Nguyên giai đoạn 2001- 2010.....	57
Hình 2.8. Cơ cấu trang trại tỉnh Thái Nguyên phân theo qui mô sử dụng đất năm 2010	62
Hình 2.9. Cơ cấu lao động thường xuyên của trang trại tỉnh Thái Nguyên phân theo trình độ chuyên môn năm 2010.....	65
Hình 2.10. Cơ cấu trang trại tỉnh Thái Nguyên phân theo qui mô vốn đầu tư năm 2010	67
Hình 2.11. Bản đồ hiện trạng KTTT tỉnh Thái Nguyên.....	71
Hình 2.12. Sơ đồ trang trại chăn nuôi lợn của bà Đỗ Thị Thúy	75
Hình 2.13. Sơ đồ trang trại chăn nuôi thủy sản của anh Nguyễn Văn Quý.....	76
Hình 2.14. Sơ đồ trang trại tổng hợp của ông Trương Đình Oanh.....	77
Hình 2.15. Sơ đồ trang trại chè của ông Bùi Văn Tiến	79

MỞ ĐẦU

1. Lí do chọn đề tài

Những năm gần đây Kinh tế trang trại đã góp phần quan trọng trong việc tạo ra một bước tiến mới trong sự phát triển sản xuất nông nghiệp và kinh tế xã hội nông thôn ở nước ta; từ một nền nông nghiệp lạc hậu, mang tính tự cung tự cấp sang một nền nông nghiệp mang tính sản xuất hàng hoá. Sở dĩ ngành nông nghiệp nước ta đạt được những thành tựu như vậy là nhờ sự hội tụ của nhiều yếu tố, trong đó có sự đóng góp của các mô hình kinh tế trang trại. Trang trại là một hình thức doanh nghiệp nhỏ trực tiếp sản xuất ra nông phẩm, là đối tượng để tổ chức lại nền sản xuất theo hướng phát triển sản xuất hàng hoá. Vì vậy mà nhiều mô hình trang trại đã ra đời và ngày càng phong phú, đa dạng, có những mô hình có ý nghĩa xã hội và hiệu quả kinh tế cao.

Trong Văn kiện Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ XI của Đảng Cộng sản Việt Nam đã nêu rõ “Khai thác lợi thế của nền nông nghiệp nhiệt đới để phát triển sản xuất hàng hoá lớn với năng suất chất lượng, hiệu quả và khả năng cạnh tranh cao. Tăng nhanh về số lượng kim ngạch xuất khẩu nông sản, nâng cao thu nhập và đời sống nông dân, đảm bảo vững chắc an ninh lương thực quốc gia. Xây dựng mô hình sản xuất kinh doanh phù hợp với từng loại cây, con. Khuyến khích tập trung ruộng đất, phát triển kinh tế trang trại, doanh nghiệp nông nghiệp phù hợp về quy mô và điều kiện của từng vùng”. Từ đó có thể thấy được sự quan tâm của Đảng và Nhà Nước tới sự phát triển kinh tế xã hội nói chung và nông nghiệp nói riêng, trong đó có phát triển kinh tế trang trại. Coi đây là mô hình tiên tiến đầy triển vọng trong tương lai.

Là một tỉnh thuộc Trung du miền núi phía Bắc, Thái Nguyên có những tiềm năng về điều kiện tự nhiên, tài nguyên thiên nhiên cũng như điều kiện kinh tế xã hội để phát triển kinh tế nông nghiệp. Trong những năm qua dưới sự chỉ đạo của Đảng và Nhà Nước Thái Nguyên đã có những thành tựu vượt bậc trong sản xuất nông nghiệp, đặc biệt mô hình kinh tế trang trại đang ngày càng phát triển, đóng góp một phần không nhỏ vào GDP của tỉnh, góp phần giải quyết vấn đề việc làm cho người dân, nâng cao đời sống nhân dân... Tuy còn khá mới mẻ song tầm quan trọng của